

BUDSKAP TILL KYRKORNA

Vi står inför ett brutalt historiskt faktum. Av många olika anledningar har kyrkan förpassats tillbaka till den förkonstantinska perioden. Det är en liten skara, utan minsta kontroll över historien, ställd inför en värld som är fientligt inställd till dess budskap. För att vara mera exakt är detta en efterkonstantinsk epok. Världen är inte längre hednisk, den är djupt ateistisk. Den lyssnar till andra evangelier, och andra profeter talar till den. Härskarna och makterna blandar sig i och försöker på nytt ta över världen och ge den en inriktning som är helt i strid med den kristna etiken.

Så snart man talar om det översinnliga svarar människan med sitt skeptiska sinne: ”Vad är sanning?” Pilatus föraktade den judiska mentaliteten. Hur mycket mer berättigad är då inte världen i dag i sitt förakt för den historiska kristendomen! De stora sveken har lämnat djupa spår i dess ansikte.

Gud finner inte en enda mun, så ren och oegennyttig att han kan göra sig hörd i den levande och pulserande verkligheten. Allt har blivit så vettlöst ifrågasatt att rollerna har bytts: det är kyrkan som döms av världen.

De kristna har gjort allt för att sterilisera evangeliet – som om de doppat det i en neutraliserande vätska. Allt som hugger till, som överskrider och kastar omkull har lagts under lock. Religionen utmanar inte längre, den är platt, snäll och rimlig, och människan spyr ut den. Grundprincipen – ”Gud begär inte så mycket” – medför att evangeliet mister sin sälta: Guds fruktansvärda svartsjuka och hans krav på det omöjliga. Man kan inte ens säga att evangeliet möter en mur. En mur, hård och motståndskraftig, är detsamma som en reaktion. Men evangeliet möter bara en total likgiltighet. Det ljuder i tomheten, går rakt igenom ett vakuum, och ingenting håller det kvar.

Kyrkan är inte längre ett livets triumftåg genom världens grifter, som den var under de första århundradena. I de allra senaste teologiska definitionerna beskrivs kyrkan på ett häpnadsväckande statiskt sätt som om den bara finns till för sin egen skull: en gemenskap som närs av sig själv. När kyrkan förlorar den apostoliska visionen av att vara en kropp, en organism som lever av Kristi verkliga liv, då upphör den att finnas till för världens skull. Då förlorar den kristna tron sin kraft som surdeg: den får ingen deg att svälla. De kristna har inte längre någon känsla för mission, de klarar inte av att vara ambassadörer, *utsända*. Livet går runt i en sluten cirkel! Efter 2000 år av historiskt kristet liv är världens mest fruktansvärda dom över kyrkan att den själv blir till en spegel där den kan se att världen är kött av dess kött, av dess egen kristna heresi.

Kristendomen, och världen i dess efterföljd, har accepterat att bryta med teandrismen ("gudsmänskligheten"). Enligt den grundläggande formuleringen från det fjärde ekumeniska konciliet i Chalcedon är gudomligt och mänskligt i Kristus förenade *utan sammanblandning* och *utan särskilnad*. De som i honom enbart ser det gudomliga underkänner allt som är mänskligt (med den tragiska och så talande avsaknaden av all kristen antropologi som följd), de som enbart ser det mänskliga i olika former av humanism skiljer bort det gudomliga och därefter avskaffar det. Oändligt mycket allvarligare är att all irrlära i tanken är en frukt av irrlära i livet. Arius var en judaiserande monoteist i sitt liv och i sina intressen, och det är ur denna källa som hans heretiska teologi strömmade. Dagens kristna är heretiska i sina liv, och deras teologi är eunuckers teologi ("kan eunucker tala om födelse?" frågade den helige Athanasios). Även när den är korrekt är det slående hur livlös den är. Åtskillnaden mellan gudomligt och mänskligt ser vi också i nutidens försök att evangelisera. De båda dominerande strömningarna möts inte. Å ena sidan finns den vertikala, individuella omvändelsen som är isolerad från

omgivningen och löper risken att övergå i sekterism; å andra sidan finns den horisontala kristendomen som är hemmastadd i världen och lider under sekulariseringens tryck. Det finns ingen plats där de båda kan mötas. Men denna situation bara återspeglar en större skillnad mellan den historiska kristendomens olika typer. Om det är *kyrkan* som står i centrum, då riskerar man att förfalla till överdriven historicism och slår sig till ro i historien, glömsk av att den har ett slut; kyrkan försvagas då i själva kärnan av sitt budskap. Om det är *frälsningen* som står i centrum, då hamnar man i en överdriven eskatologi och berövar historien dess egenvärde. Om *gudsriket* står i centrum, då finner man det i historien och slår sig till ro med detta, och glömmer så på ett tragiskt vis vad som är dess historiska sanning ("sök Guds rike *och* hans rättfärdighet/sanning"). Det kristna budskapets styrka ligger i föreningen mellan dessa. Frälsningen kan endast ske i kyrkan, men fastän denna är rotad i världen är det i sista hand bara "Maranatha" – hoppet om Herrens återkomst – som ger den liv. Historiens slutliga utväg befinner sig bortom historiens gränser. Enbart kyrkan, som lever i ljuset av Kristi återkomst, befinner sig verkligen i historien, förverkligar den och fullkomnar den.

Ingen väckelserörelse blir verkningsfull eller långvarig om den inte gör varje människa till en organisk lem i kroppen och församlingarna till platser av liv, där Kristi kommande fullhet flödar över i historiens Kristus. Men den största delen av kristenheten bekänner antingen en nattligt dystert religion, vars tunga allvar ger en lust att bli ateist, eller en religion som har snickrats ihop av optimistiska brottstycken och visar ytlig glättighet och glömska inför döden, en religion vars enfaldiga vision får en att bara vilja ge upp.

Tillämpar man en psykoanalys på den nuvarande kristna mentaliteten upptäcker man kanske en av de djupaste orsakerna till det kristna budskapets

brist på aktualitet. Kristendomen är inte en doktrin, utan ett liv. Den är ett förkroppsligande och består alltså i handlingar. Hos ”mannen på gatan”, denna typiska produkt av den moderna sociologiska utvecklingen, finner vi framför allt en reaktion på kristendomen som sådan. Vad som gör kommunismen intressant är inte det marxistiska tänkandet utan kommunismen som sådan och framför allt den nya kommunistiska människan. På samma sätt ser man kristendomens budskap i det ljus eller den skugga som den kastar. Den kristna gemenskapen ställer oss här inför ett märkligt fenomen: kristenheten är inte ”ett nytt folk”, den är bara en typisk sociologisk företeelse. Det är detta som är det allvarligaste skälet till att kristendomen har misslyckats.

Tron är inte längre källan, den har blivit en överbyggnad och täcker strukturerna i den värld där de troende är engagerade. Detta är ett slående exempel på sociologisk alienering. Präster och pastorer har sin egen vokabulär, men sättet att tänka, bilda sig uppfattningar, bedöma och handla, allt detta är sociologiskt betingat. Kyrkans unika karaktär ger anledning att försvara äganderätt eller kollektivisering – för somliga är all ”socialism” djävulens verk, för andra är det all ”kapitalism.” Guds rike är inte mer än ett etiskt eller ”instrumentellt” propagandaelement för att kröna det hela. Även stoiker, efterföljare av Spinoza och ateister engagerar sig i kraft av sin moraliska övertygelse. Men alla kristna dygder punkteras av orden: ”Gör inte hedningarna likadant?” Helighet är inte en dygd, det är det översinnligas strålgans. När allt etiskt tänkande har Logos som sin axel kastas det moraliska perspektivet om. Att nå bortom gränsen betyder inte detsamma för en kristen som för en existentialist, för vilken allt sker inom en sluten värld. För den kristne rör det sig om att nå bortom världen själv i dess totalitet. Kyrkan har alltsedan Konstantin den stores tid styrt historien inte ovanifrån eller inifrån, utan genom att identifiera sig med världens historiska strukturer.

På så vis har den feodala, den borgerliga och den proletära kristendomen gått miste om den kraft som finns i den andra födelsen, i födelsen av det som är *från ovan*. Den monastiska rörelsen började med en revolt mot kejsarrikets alienering av kyrkan – det hjältelika var det enda som verkade kunna svara mot evangeliets absoluta krav.

Kyrkan, mysteriet som färdas framåt, den trolovade som väntar sin Konung, har blivit till ett ”religiöst samfund”, underkastat den naturliga utvecklingens lagar. Konsekvenserna är förödande.

Även om de kristna till synes ”inte är mera värda än andra”, är en kristen på ett djupare plan i stånd att uppväcka döda, genom den sav som kommer från bortom världen. Men så snart han när sig av jordisk föda blir han till en som begraver.

Inkarnationen anpassas till tiden. Templet har blivit ett väldigt ”försäkringsbolag” som erbjuder evigt liv mot minimalt låg risk, tröstetekniker (där *the Comforter*, den Helige Ande, tröstaren, får ge plats åt *comfort*, bekvämlighet) och olika trick som kan anpassas efter behov. Kristendomen är på farlig glidning mot ett filosoferande om andliga värden som har det största antalet ”praktiserande” som mål. Den kristna tron förkunnas som den bästa livsinvesteringen och den heliga eukaristin erbjuds som ett evighetspiller. De som grips av ängslan inför bräckligheten i alla värden klamrar sig fast vid det sista som kvarstår, de ”bestående” andliga värdena – men just detta står i radikal motsättning till den andliga ordningen. När människan förlorar den kierkegaardiska känslan av att befinna sig på tusen famnars djup och söker en garanti för sin frälsning ifrågasätter hon i själva verket frälsningen. Den kristna borgerligheten har gjort evangeliet till en förlängning av mänsklighetens högsta strävan efter den bästa möjliga världen:

Guds rike. Det som har fått den historiska kristendomen på fall är den optimistiska tanken att ”Gud är god”, tömd på alla tragiskt betingade krav. Evangeliet går i grunden inte att anpassa – det är explosivt, det är ett krav på en förvandlande omvändelse som inte bara spränger historiens former, utan också själva historien.

Den fundamentala interioriseringen av den kristna sanningen innebär att kristen vetenskap, filosofi eller politik inte kan existera, och inte heller kristna filosofer eller butiksägare. Allt som finns är kristna människor som på ett riktigt eller falskt vis utövar konst, medicin eller handel. Men kan inte *utöva* kristen matematik, men man *är* kristen. Källan och inte målet betingar alla uttrycksformer. Man kan hänga upp en vigvattenskål eller klistra en bibeltext på väggen, men det är inte sådana tillbehör som skapar en *ecclesia domestica*. En nutida kristen är någon som till sina övriga kunskaper också lägger ett antagande om Guds existens. Skillnaden mellan troende och icke-troende ligger i att en är lite mera metafysiker än den andre. Somliga tror på allopati, andra på homeopati och åter andra, som Christian Science på böneteknik eller tanken att mystiken gör sjuka motståndskraftigare; helbrägdagörarna visar att tron ger ”god hälsa.” I de flesta kristnas mentalitet och beteende finns inte längre något kvar som sträcker sig mot det som är *ovan*, mot det som når utöver gränserna, något som genom sin blotta existens förkunnar den som är *helt annorlunda*. Tron hänförs till en viss typ, en bestämd sociologisk kategori, och i ett enda slag töms det kristna budskapet på all förvandlingskraft.

Man kan lätt förstå att kristenheten som sociologisk form inte längre lockar. Det är på andra håll som man möter passionerade människor på jakt efter det oerhörda, men så är det också just på andra håll som de i en desperat ansträngning försöker lyfta sig till vad de kallar den *rena* existensen.

I församlingsmiljön slås man av den låga nivån, av hur många medelmåttiga människor som söker compensation – man kunde tro att de befinner sig där därför att de drömmer om att vara först åtminstone i Guds rike. Gud har utvalt ”det som är svagt, det som världen ringaktar, som inte finns till”, han har utvalt ”det som är dåraktigt för att låta de visa stå där med skam.” Den största visheten hos majoriteten kristna går däremot ut på att undvika just allt som är ”dåraktigt”, allt det som når bortom gränserna och är mystiskt, det som är evangeliets själva mittpunkt. I stället för att låta världen stå där med skam ställer de sig på samma sida som världen och blir till stoft utan skönhet eller värde.

På medeltiden ägde kyrkan ett mäktigt vapen: rädslan för helvetet. Med tiden har den försvunnit, och djävulen med hela sitt pack är ingenting annat än en löjlig barnsaga. Men i likhet med helvetet är inte heller paradiset längre en del av människans andliga upplevelse. Båda har blivit radikalt översinnliga och har övergått till att bli rena abstraktioner. Sedan rädslan för helvetet och glädjen över gudsriket har förpassats utanför människans föreställningsförmåga finns fortfarande sanningen kvar, tillvarons mening. Det är där som den moderna människan är som känsligast och mest nåbar. Existentialismens skri återger en äkta förtvivlan, den objektiva beskrivningen av det absurda är autentisk. Men porten till gemenskap stängs. Det onda blockerar alla utgångar, dess välde kan inte ifrågasättas. Det är ofrånkomligt att människan lider och får andra att lida. Världen är fallen, men höjden från vilken den har fallit finns inte. Det finns inga skyldiga – begreppet *synd* är fullkomligt tomt och *förlåtelsen* förlorar helt tragiskt sitt berättigande. Ingen söker förlåtelse, allt som finns är arma stackare och offer för den slump som har knuffat dem in i tillvaron. Vad som återstår är att göra sig så okänslig som möjligt och glömma sig själv, eller helt djärvt existera bortom alla ord, eller

försöka omvandla människan genom att undertrycka vad som finns kvar av den metafysiska ångesten.

Människan försätter sig på ett definitivt sätt i relativiteten och förlorar all möjlighet att stanna till, att uppleva *sursum corda* och se tingen i det beståendes ljus. Hon lever utan kontinuitet och sveps bort av en stötvis forsande ström; hon blir ständigt avbruten. André Gides instantism är det tydligaste uttrycket för det tillfälliga nuets illusoriska och överkliga existens. Det finns inte längre några mysterier i livet, det enda man kan invigas i är tekniker. Vem vågar tala om kärlek inför den sexuella teknikens fulländade konst? Finns det någon för vilken *mysterium tremendum* betyder något, detta ord som ljuder i all upplevelse av det heliga: ”detta är helig ort?” Och i vilka biologiska termer kan man tala till den moderna människan om jungfrumodern?

De som formar vår historia ser inte sådana ut att man kan föreställa sig dem på knä i kontemplation. Eftersom det ondas mysterium är olösligt utom i syndafallets perspektiv verkar historien i sin förvrängda oändlighet som en blemma på intighetens släta yta, där ingenting sker. Den mest ursprungliga och självklara tanken att det finns en inre enhet i människosläktet, från den förste Adam till den andre, har nu blivit den mest oåtkomliga och obegripliga, till och med för de kristna. Som en följd omges det kristna budskapet av en total likgiltighet: ”låt oss tala om det en annan gång.” Alla ord har redan i förväg gjorts verkningslösa av förutfattade meningar och fördomar.

Den oerhört praktiska människan väger och beräknar, och börjar hon undra över vad det kristna äventyret har att ”ge” henne kastar hon en blick på kristenheten och konstaterar att den inte är annorlunda till sitt väsen. Precis som i världen ser hon hycklare, komplexfyllda människor som döljer sin svaghet eller lismare som lockar med falska löften för att nå sina hemliga mål.

Om världen nu är tröttare än någonsin på att lyssna till tal, och orden inte längre berör någon, så är det därför att situationen har blivit ännu allvarligare än vid Babels torn. Det handlar inte längre om språkförbistring utan om en förbistring inom språken själva. Vi förstår inte längre varandra. Gemenskapen är bruten. Människan andas ensamhet.

Den kristenhet som blivit till sociologiskt stoft, kan den på nytt bli en ort där Gudsmänniskans närvaro ger sig tillkänna? Kan Kristi anlete ännu ”lysa i de sinas ansikten”, som en gammal liturgisk bön uttrycker det? Detta är hela frågan. Det enda kraftfulla budskapet är det som förmedlar Ordet självt, inte Ordets ord. Endast Hans närvaro kan göra budbäraren till *ljus* och *salt*.

Vad det explosiva i evangeliet revolterar mot och kastar omkull är först och främst det mänskliga sinnets strukturer, inte världens. ”De fattiga kommer ni alltid att ha hos er.” Den verkliga inställningen gentemot de fattiga beror på hur man förhåller sig till Kristus och den avgörande gemenskapen med honom. Tonvikten förflyttas från aktivism till uppenbarelsen av Gud i människan och Kristi inträde i människan. ”Vinn inre frid, så skall mängder av människor finna sin frälsning genom dig” (Serafim av Sarov).

Hos den moderna människan är själva den antropologiska strukturen förändrad. Det kommer till uttryck både i fanatikernas demagogi och i det självsvåldiga ”allt är tillåtet”. Men i djupet av sin själ är denna människa olycklig. I hennes sorg ljuder ännu en längtan efter frihet. Ännu en tid är hon redo att avstå från allt om hon blott får se Kristus under några ögonblick och tala med honom. Men i så fall måste den kristna budbäraren sluta upp med att bara återge katekesens ord och vara en som talar om Gud. I stället måste han bli den genom vilken Gud talar om sig själv. Vi finner Kristus i evangeliet därför att varje ord han har sagt rymmer hans fulla närvaro. Budbäraren måste alltså bli ett med den talande Kristus, låta hans närvaro lysa, eller tiga för alltid.

Frälsningen sker endast i kyrkan. Ordets tjänst sker genom sakramenten och mynnar ut i *förkroppsligandets* tjänst. Kroppen är någonting större än historien och det är genom att nå bortom gränserna som den befriar människan från all sociologisk alienering. Detta beskrivs tydligt i berättelsen om apostlarnas kallelse: "låt de döda begrava sina döda." Kallelsen, uppropet, når bortom sociologins gravkammare.

På konciliernas tid var den monastiska rörelsen lik ett mäktigt rop som förkunnade änden, och hur många generationer har inte överväldigats av dess djärvhet. I dag befinner sig klosterlivet *ovanför* världen, men inte *i* den. Mer än någonsin är kristenheten kallad till att befinna sig både inom och ovan världen. Detta är väsentligt.

Problemet ligger inte i ett nytt språk. Däremot finns en verklig risk för att budskapet försvagas. Det är människan som måste lyftas upp. "Den som är nära mig är nära elden." Inte paradoxerna eller dialektiken, utan den förtärande elden. Vi måste återvända till liknelsernas enkla och slående språk. "Aldrig har någon talat som han." Med hela sitt väsen förkunnade Kristus "Den som är helt annorlunda", och han vände därmed ständigt upp och ned på alla etablerade perspektiv, utan att lämna sten på sten.

Hemligheten med budskapet ligger i denna frihet att kunna tala om allt på vilket sätt som helst, men ständigt i relation till den Ende, den Andre. Det gäller att träda ut ur det sociologiska, försätta sig ovanför och förkunna rättfärdigheten enbart utifrån den sanning som kommer.

Att vara därovan är en frihet att verkligen vara i världen. När budskapet försvarar människans person eller hennes nästa har det inget behov av den feodala, borgerliga, proletära, nationalistiska eller internationalistiska alieneringen. Budskapet skall kläda av människan hennes sociologiska hölje,

drabba den nakna människan och därpå ikläda henne Kristus. Statens inflytande var så stort i Ryssland att man vid revolutionen trodde att kyrkan skulle falla tillsammans med monarkin. Men så blev det inte. Munkarna från de stängda klostren trädde in i livet som fria män. De lyser genom sin tystnad. Det är denna frihet som vi mer än något annat måste finna. Förföljarna och lägren försätter de kristna utanför lagen. Så snabbt och enkelt denna situation befriar från all sociologi.

Ordet ”Sök Guds rike” rymmer en stor paradox: man skall söka det som inte finns i världen, det eviga i tiden, det absoluta i det relativa. Hur är det möjligt? Man övergår från att ”ha” till att ”vara.” ”Saliga är de som är fattiga i anden.” Betyder inte detta: saliga är de som inte äger och besitter anden, som inte har anden – saliga är de som själva har blivit ande, som är ande? De är de enda som väcker häpnad i världen, häpnad i kyrkan – sådan är budskapets kraft.

Att bli ande är att redan leva den Andre, redan vara den Andre. Det är en eskatologisk upplevelse. Guds rike kommer på nytt nära människan.

All mänsklig aktivitet – kultur, konst, tanke eller social verksamhet – har förvisso en religiös betydelse, men den sträcker sig alltid bortom historien. På sin höjdpunkt, efter graden av renhet, ger dessa olika former uttryck för ett värde som inte ligger i dem själva, utan i någonting bortom dem. De blir till symboler, till tecken och eldsflammar som visar på att något har kommit som är större, nämligen Faderns rike. Lösningen på historien och hela tillvaron befinner sig utanför. Den som skapar historien förutsätter ”fullkommandet” av kulturen och historien som en bild av Guds rike, som dess ikon. Ställd inför det definitiva accepterandet av historiens och materiens gränser gav en präst i Sovjetryssland följande svar på frågan om dagens problem med den

ryskortodoxa andligheten: ”*Kristi återkomst.*” Kyrkan når inte sin historiska fullhet annat än i förberedelsen för Kristi återkomst, liksom inte heller evangeliseringen gör annat än om den försätts i just detta perspektiv.

Detta anger en lösning på det svåra problemet vad som är det *kristna sättet att vara*. Förr gav livsstilen uttryck för tidsandan i alla det dagliga livets alla detaljer. Vi lever i en annan tid. Nu har den historiska stunden kommit då vi inte längre skall återspegla vår egen tid utan den Andre, bortom alla empiriska former, genom viktlöshet, oavhängighet och den väldiga friheten att äga allt som om vi inte ägde det. Det är det apokalyptiska sättet att vara till som sätter sitt osynliga, men desto mera uppenbara sigill på allting. Kung Midas förvandlade allt han rörde vid till guld. En kristen kan genom sin inre attityd göra allting lätt, förvandla det till en ikon, en bild av dess egen sanning. När sättet att vara till har blivit till en äkta andlig form har det större verkan än någon predikan. Det är enbart i denna frihetsmättade atmosfär som en känsla för lekmanmission kan uppstå.

Den oerhörda betydelsen av präster och pastorer som arbetar på fabriker eller bondgårdar ligger inte i att de har avstått från prästämbetet, utan i den frihet som genom detta kommer till uttryck – frihet från all förutbestämmelse, alla myter och komplex. Även i denna praktiska kamp befinner de sig inom och ovanför. Tron blir källan till allt de utför och förvandlar på så vis allt arbete till ett profetiskt ämbete. Det är förverkligad profetism, den kanske allra starkaste formen av budskapet. ”Jag förelägger dig idag livet och döden.” Men det demoniska i världen har redan träffat sitt val. Hur ofta skjuter inte människan ifrån sig budskapet därför att hon är rädd för att förändra sitt liv, därför att hon fruktar det översinnligas krav och inte finner något stöd i sin ensamhet? Vilken tragedi är det inte när en människa som har gått igenom den andra födelsen hänvisas av sin församling till sitt jordiska ursprung!

När en kristen gemenskap är sann är den som en törntag i världens kropp. Den visar sig som ett tecken och talar till världen som en plats där människan möter Gud, där världen möter det som är kristet och där människan träder in, ser och lever. En plats där den kristna närvaron tjänar världen. Om en konstnär är isolerad och folket inte bär upp hans konst försvagas den. Den så tragiskt neutrala kristna miljön försvagar missionärernas ansträngningar till en sådan grad att man får lust att fråga: är kyrkan ett missionsfält? Det går inte längre att erbjuda stenar i stället för bröd, i synnerhet om stenarna är teologiska.

Känner kyrkans folk tillräckligt väl till människornas konkreta samhällsmiljö och omständigheter, har den tillräckligt med mänskligt förstånd för att kunna säga till varje människa precis vad som är hennes livs och arbetes mening, hennes plats i världen?

Man blir inte budbärare av en slump. Att närma sig människan, den moderna människan, är en konst. Det väsentliga ligger i den underbara förmågan att sätta sig i hennes ställe, se världen med hennes ögon, uppskatta saker och ting efter hennes smak och långsamt föra det som ligger i dvala upp till ytan. Detta är gemenskap – att utplåna sig själv för att låta Kristus tala.

En teologisk konstruktion, en abstrakt formel, betyder ofta ingenting inför en brottsling, inför döden eller inför ensamheten.

Jag har sett grå, smutsiga och fula människor plötsligt stråla av ljus, som man borstar dammet av en gammal ädelsten och låter den vila i handens värme. Bakom sina intellektuella argument, sin cynism eller likgiltighet, döljer varje människa sin ensamhet och sitt behov av någons närvaro.

Det handlar om att ta emot Kristus, ”dricka” och ”äta” honom och sedan gå genom livet som ett levande sakrament, en eukaristi som lever och färdas. Det är genom människan som Kristus skall tala på nytt till världen – även om hon tigger – och ge sig själv som föda åt människorna.

Kyrkofäderna visste så väl hur man förenar den allmänna kunskapen om världen med livet i Kristus att *allt var Kristus* för dem, i en fläkt av verklig katolicitet. De kunde skriva teologi och lägga in kyrkans direkta erfarenhet i det. De var införstådda med den hemlighet som ligger i att den egna existensen förtärs så som i eukaristin.

En professur i ekumenik, med ömsesidigt utbyte av professorer, skulle vara till stor hjälp för att göra teologerna mindre provinsiella och bli en känslig mötespunkt för kyrkan och världen. Det är en god sak om man kan göra ateisterna mindre säkra på Guds icke-existens, men det är också en god sak om man kan göra teologerna mindre säkra på sina spekulationer. Det skulle till och med vara mycket intressant om man upprättade en professur i ateism inom den teologiska fakulteten. Det skulle göra teologerna mindre frikostiga i att komma med summariska påståenden och göra dem känsligare för den konkreta människan, som lider och vars väg till Kristus så ofta blockeras av spekulativt skräp. Man lagar inte värmesystemet under en eldsvåda och slår sig inte till ro för att småprata när världen störtar samman. Vi bör samla all vår skaparkraft för att forma en hel generation i befrielsens väldiga glädje, tjänarens glädje, glädjen hos brudgummens vän.

Och om det skulle komma en dag då vi utesluts från samhällslivet, måste denna generation redan nu förberedas på att bli ”bekännare”, en generation som är i stånd att ”tala med Kristus”, som brevet om martyrerna i Lyon så väl uttrycker det.

Den *historiska* uppgiften är inte att söka kristendomens ursprungliga form. Den är dess ”Maranatha” – föreningen med den sista stundens kyrka. Det är denna stund som gör alla andra stunder aktuella, liksom också det kristna budskapet.

Paul Evdokimov